

ι. αιτιολογικές προτάσεις

Οι αιτιολογικές προτάσεις είναι δευτερεύουσες προτάσεις κρίσης (άρνηση οὐ).

▼ Εισάγονται με τους συνδέσμους:

ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτε, ὁπότε (σπάνια),
ύστερα από οποιοδήποτε ρήμα.

εἰ, ύστερα από ρήματα ψυχικού πάθους.

✓ **Σημείωση** Ὑστερα από ρήματα ή φράσεις ψυχικού πάθους, ὅπως: *θαυμάζω, αἰσχύνομαι, ἡδομαι, χαίρω, λυποῦμαι, ἀγανακτῶ, θαυμαστόν ἐστι, αἰσχρόν ἐστι, δεινόν ἐστι, ἄτοπὸν ἐστι, χαλεπῶς φέρω*, ακολουθοῦν αιτιολογικές προτάσεις που εισάγονται με τους συνδέσμους:

1. *ὅτι*, όταν η αιτιολογία είναι πραγματική.

➡ *Χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς.*

Υπόδειγμα αιτιολογική, εισάγεται με το σύνδεσμο *ὅτι*, γιατί δηλώνει πραγματική αιτιολογία, εκφέρεται με κυρίως Οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό.

2. *εἰ*, όταν η αιτιολογία είναι υποθετική και μπορεί να αμφισβητηθεί. (άρνηση μή)

➡ *Οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ τοιοῦτόν τι συμβέβηκε.*

▼ Εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσης, δηλαδή με:

α. ΟΡΙΣΤΙΚΗ

β. ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

γ. ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ

δ. ΕΥΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ, ύστερα από ρήμα ιστορικού χρόνου (σπάνια).

▼ Συντακτική θέση

1. Παρόλο που οι αιτιολογικές προτάσεις είναι επιρρηματικές, ύστερα από απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους, ὅπως *θαυμαστόν ἐστιν, δεινόν ἐστι*, μπορεί να ακολουθεί αιτιολογική πρόταση με το σύνδεσμο *εἰ* ως ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ.

➡ *Οὐ θαυμαστόν ἐστιν εἰ μὴ τοῦτο ἐνεθυμήθησαν;*

Υπόδειγμα αιτιολογική, εισάγεται με το σύνδεσμο *εἰ*, γιατί δηλώνει υποθετική αιτιολογία, εκφέρεται με Οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό και είναι υποκείμενο στην απρόσ. έκφραση *οὐ θαυμαστόν ἐστι*.

Προσοχή! Ὑστερα από ρήματα ψυχικού πάθους η δευτερεύουσα πρόταση με το σύνδεσμο *εἰ* μπορεί να είναι υποθετική ή πλάγια.

➡ *Τά τ' ἐπιτήδεια θαυμάσαιτε μὲν ἂν ἴσως, εἰ φαίην βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν.* (υποθετική, με ευκτική της απλής σκέψης)

2. Ως ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ, μπορεί να τεθεί μια αιτιολογική πρόταση, όταν προσδιορίζει εμπρόθετο προσδιορισμό της αιτίας.

✓ **Σημείωση** Οι σύνδεσμοι *ὥς* και *ἐπεὶ* στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου εισάγουν κύρια πρόταση, αρκεί να μην υπάρχει άλλη κύρια στην ίδια περίοδο ή ημιπερίοδο.

➡ *Αἰσχυνοίμην ἂν, ὃ Σώκρατες, τοῦθ' ὁμολογεῖν· ἐπεὶ ἐὶ πολλοὶ φασὶ τῶν ἀνθρώπων.*

ιβ. υποθετικοί λόγοι - υποθετικές προτάσεις

Ο υποθετικός λόγος είναι συνδυασμός υπόθεσης - απόδοσης. Η απόδοση, ως συνέπεια της υπόθεσης, πάντα ακολουθεί στο νόημα, αλλά στη διάταξη του κειμένου μπορεί και να προηγείται της υπόθεσης.

Εἰ βούλει (υπόθεση), μένε (απόδοση).

Ἦσει ἐλεύθερος (απόδοση), ἐὰν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας (υπόθεση).

Η ΥΠΟΘΕΣΗ μπορεί να είναι:

- α. Υποθετική ή εναντιωματική πρόταση ή μετοχή.
- β. Χρονικοὑποθετική ή αναφορικοὑποθετική πρόταση ή μετοχή.

Η ΑΠΟΔΟΣΗ μπορεί να είναι:

- α. Κύρια πρόταση ή ευθεία ερώτηση, επομένως ο υποθετικός λόγος βρίσκεται σε ευθύ λόγο.
- β. Ειδική πρόταση
Ειδικό απαρέμφατο
πλάγια ερώτηση
τελικό απαρέμφατο (όταν εξαρτάται από ρ. κλευστικά, προτρεπτικά, συμβουλευτικά, ευχетικά, απαγορευτικά, αιτητικά)
κατηγορηματική μετοχή (όταν εξαρτάται από ρ. αίσθησης, γνώσης, άγνοιας, αγγελίας).
Επομένως ο υποθετικός λόγος βρίσκεται σε πλάγιο λόγο.
- γ. Οτιδήποτε άλλο εκτός από τα παραπάνω, δηλαδή:
δευτερεύουσα πρόταση (τελική, ενδοιαστική, αιτιολογική, συμπερασματική κ.α.).
τελικό απαρέμφατο (υποκείμενο, αντικείμενο, της αναφοράς, του σκοπού, του αποτελέσματος κ.α.).
μετοχή (τελική, αιτιολογική, επιθετική κ.α.).
Επομένως ο υποθετικός λόγος βρίσκεται σε εξαοτημένο λόγο.

Συμπέρασμα

Οι υποθετικοί λόγοι, σε ό,τι αφορά την απόδοσή τους, είναι:

- I . ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΣΕ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ.
- II . ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ.
- III . ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΣΕ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟ ΛΟΓΟ.

ΙΓ. ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ Ή ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι εναντιωματικές ή παραχωρητικές προτάσεις είναι στην ουσία υποθετικές, γι' αυτό και σχηματίζουν τα ίδια είδη υποθετικών λόγων με αυτές.

▼ Εισάγονται:

- α) εἰ καί, ἂν καί, ἐάν καί, ἦν καί: όταν η εναντίωση γίνεται προς κάτι πραγματικό.
 - β) καὶ εἰ, καὶ ἂν, καὶ ἐάν, καὶ ἥν, οὐδ' εἰ, μὴδ' εἰ, οὐδ' ἂν, μὴδ' ἦν: όταν η παραχώρηση γίνεται προς κάτι που θεωρείται αδύνατο ή απίθανο.
- ➡ Φήσουσί με σοφόν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἶμι.

Υπόδειγμα Οι υποθετικός λόγος δηλώνει το πραγματικό σε ευθύ λόγο, γιατί η υπόθεση είναι εναντιωματική πρόταση που εκφέρεται με εἰ καί + Οριστική (εἰ καὶ μὴ εἶμι) και η απόδοση είναι κύρια πρόταση που εκφέ-

ρεται με Οριστική (φήσουσί με σοφόν εἶναι).

➡ Καὶ εἰ μὴδένα ἀνθρώπων ἡσχύνου, τοὺς θεοὺς ἔχρην σε δεδιέναι.

Υπόδειγμα Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το μη πραγματικό σε ευθύ λόγο, γιατί η υπόθεση είναι παραχωρητική πρόταση που εκφέρεται με καὶ εἰ + Οριστική ιστορικού χρόνου (καὶ εἰ ... ἡσχύνου) και η απόδοση είναι κύρια πρόταση που εκφέρεται με Παφατατικό αφορώπου ρήματος + απαρ. (τοὺς θεοὺς ἔχρην σε δεδιέναι).

ιδ. συμπερασματικές προτάσεις

Οι συμπερασματικές προτάσεις δηλώνουν τη συνέπεια, το αποτέλεσμα μιας ενέργειας.

▼ Εισάγονται με:

1. **ὥστε, ὥς= ὥστε**
2. **ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε= με τον ὅρο, με τη συμφωνία.**

▼ Εκφέρονται με:

α. με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσης.

1. ΟΡΙΣΤΙΚΗ
2. ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ
3. ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ

β. με ΕΥΚΤΙΚΗ του πλαγίου λόγου (σπάνια).

➔ *Ἐπιπίπτει χιὼν ἅπλετος, ὥστε ἀπέκρουσε τὰ ὄπλα.*

Υπόδειγμα Συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με κυρίως Οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό.

γ. με ΔΥΝΗΤΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ που ισοδυναμεί με:

1. *Δυνητική Οριστική*, όταν αναφέρεται στο παρελθόν.

➔ *Οὕτως ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι* (= ἂν ἔγνω).

Υπόδειγμα Συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με δυνητικό απαρέμφατο.

2. *Δυνητική Ευκτική*, όταν αναφέρεται στο παρόν - μέλλον.

➔ *Ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὥς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν.* (= πάθοιμι ἂν).

δ. με ΑΠΛΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ (συμπερασματικές επιθυμίας) που δηλώνουν:

1. ΟΡΟ ή ΣΥΜΦΩΝΙΑ.

Εισάγονται με τους συνδέσμους *ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε*, σπάνια με τον *ὥστε*, ύστερα από ρήματα που δηλώνουν *ειρήνη, συνθήκη, συμφωνία*.

➔ *Συμμαχίαν ἐποίησαντο ἐφ' ᾧτε* (= με τον ὅρο) *ἀλλήλους μὴ ἀδικεῖν* (έκαναν συμμαχία με τον ὅρο να μην αδικούν ο ένας τον άλλο).

Υπόδειγμα Συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με *ἐφ' ᾧτε* + απαρέμφατο για να δηλώσει ὅρο ή συμφωνία.

- Σπάνια, ὅρο ή συμφωνία δηλώνει συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με **Οριστική Μέλλοντα**.

2. ΣΚΟΠΟ.

Εξαρτώνται από ρήματα που δηλώνουν *κίνηση ή σκόπιμη ενέργεια* και στη μετάφραση αποδίδονται με τελική πρόταση (για να...).

➔ *Πάντα ποιοῦσιν ὥστε μὴ διδόναι δίκην.* (κάνουν το παν, για να μη τιμωρηθούν).

Υπόδειγμα Συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με απαρέμφατο, για να δηλώσει σκοπό.

3. ΦΥΣΙΚΟ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗΜΑ ή ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.

Οι σύνδεσμοι *ὥστε, ὥς* μεταφράζονται (*ώστε, με αποτέλεσμα*).

➔ *Πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.* (φώναζαν πολύ, με αποτέλεσμα να τους ακοῖν ακόμη και οι εχθροί).

Υπόδειγμα Συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με απαρέμφατο για να δηλώσει φυσικό επακολούθημα.

4. ΔΥΣΑΝΑΛΟΓΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ.

Προηγείται του *ὥστε* ή του *ὥς* επίθετο ή επίρρημα *συγκριτικού* βαθμού με το συγκριτικό ή.

➔ *Τὰς ἀσπίδας μείζους εἶχον ἢ ὥς ποιεῖν τι ἢ ὁρᾶν* (είχαν τις ασπίδες μεγαλύτερες παρά τέτοιες ώστε να μπορούν να κάνουν ή να δουν κάτι).

Υπόδειγμα Συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με απαρέμφατο για να δηλώσει *δυσανάλογη σύγκριση*.

ΙΕ. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι τελικές είναι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που δηλώνουν σκοπό.

▼ Εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους:

- ➔ **ἵνα, ὅπως, ὥς** (= για να)
- ➔ **ἵνα μὴ, ὅπως μὴ, ὥς μὴ, μὴ** (= για να μη).

▼ Εκφέρονται με:

- α. **ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ**, για να δηλώσουν σκοπό επιδιωκόμενο, εξάρτηση από αρκτικό χρόνο.

➔ **Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῇτε.**

Υπόδειγμα Τελική πρόταση, εισάγεται με το σύνδεσμο **ἵνα μὴ**, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δηλώνει σκοπό επιδιωκόμενο.

- β. **ὅπως ἂν** ή **ὥς ἂν** + **ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ**, για να δηλώσουν σκοπό υποτιθέμενο.

➔ **Τοῦτ' αὐτὸ δίδασκε, ὅπως ἂν ἐκμάθω.**

Υπόδειγμα Τελική πρόταση, εκφέρεται με **ὅπως ἂν** και υποτακτική, γιατί δηλώνει σκοπό υποτιθέμενο.

- γ. **ΕΥΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ**, με εξάρτηση από ιστορικό χρόνο.

- δ. **ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ**, δυνατό στο παρόν - μέλλον.

- ε. **ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ**, σκοπό απραγματοποίητο, εξάρτηση από ευχή ανεκπλήρωτη ή από κάτι που έπρεπε να γίνει, αλλά δεν έγινε.

➔ **Ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ἵνα μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν** (= έπρεπε τότε να πάρω εγγυήσεις, για να μη μπορεί να με εξαπατήσει).

Υπόδειγμα Τελική πρόταση, εισάγεται με το σύνδεσμο **ἵνα μὴ**, εκφέρεται με Οριστική ιστορικού χρόνου, γιατί δηλώνει σκοπό απραγματοποίητο.

✓ Σημείωση

1. Όταν έχουμε τελική πρόταση με **ευκτική** από αρκτικό χρόνο, τότε:

- α. δηλώνει απλή σκέψη.

- β. τίθεται από έλξη από προηγούμενη ευκτική.

➔ **Ἴσως που ἀποτεριχίξει, ὥς ἄπορος εἶη ἡ ὁδός** (= ίσως κάποιο μέρος αποκλείει με τείχος, για να μην μπορούν να περάσουν το δρόμο).

Υπόδειγμα Τελική πρόταση, εκφέρεται με **ὥς** και ευκτική που δηλώνει απλή σκέψη, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο.

2. Αν και οι τελικές προτάσεις είναι επιρρηματικές, μπορεί η τελική πρόταση να τεθεί ως **επεξήγηση** σε προηγούμενο εμπρόθετο προσδιορισμό του σκοπού.

➔ **᾿Ωιτο φίλων δεῖσθαι τούτου ἔνεκα, ὥς συνεργούς ἔχοι** (= νόμιζε ότι χρειαζόταν τους φίλους γι' αυτό, δηλαδή για να τους έχει συνεργούς).

Υπόδειγμα Τελική πρόταση, εισάγεται με το σύνδεσμο **ὥς**, εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (**᾿ῶιτο**) και είναι επεξήγηση στον εμπρόθετο του σκοπού (**τούτου ἔνεκα**).

ιζ. χρονικές προτάσεις

Είναι δευτερεύουσες *επιρρηματικές* προτάσεις, με τις οποίες προσδιορίζεται ο χρόνος σε σχέση με την πρόταση εξάρτησης.

Επομένως η χρονική πρόταση δηλώνει:

- α) το **προτερόχρονο**, αν η πράξη της χρονικής προηγείται χρονικά της πρότασης εξάρτησης.
- β) το **σύγχρονο**, αν η πράξη της συμπίπτει μ' αυτή της πρότασης εξάρτησης.
- γ) το **υστερόχρονο**, αν η πράξη της ακολουθεί απ' αυτή της πρότασης εξάρτησης.

Μὴ ἀπέλθῃτε πρὶν ἂν ἀκούσῃτε.

Οἱ Πέρσαι ὥς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν.

Ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν τινὰς αἰσθέσθαι.

▼ Εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους:

α. ὅτε, ὁπότε	ὅταν, ὅσο καιρὸ	Σύγχρονο
ἡνίκα, ὀπηνίκα	ὅταν, ὅσο καιρὸ	
ἐν ᾧ, ἐν ᾧ, ἐν ᾧ, ἐν οἷς	ενώ, στο διάστημα που	
ἕως, ἕστε, ἄχρι (οὗ), μέχρι (οὗ)	ως τη στιγμή, ὥσπου	
ὡσάκις, ὡσάκις	ὡσάκις, ὡσάκις	

β. ἐπεὶ, ἐπειδὴ	ὅταν, αφού	Προτερόχρονο
ἐξ ὅτου, ἀφ' ὅτου		
πρὶν + ἐγκλιση		

γ. πρὶν + ἀπαρέμφατο	πρὶν να, προτού	Υστερόχρονο
----------------------	-----------------	-------------

▼ Οι χρονικές προτάσεις διακρίνονται σε:

Α. ΧΡΟΝΙΚΕΣ καθαρές ή οριστικές

Είναι προτάσεις **κρίσης** (άρνηση *οὐ*), εκφέρονται πάντα με ΟΡΙΣΤΙΚΗ και δηλώνουν το πραγματικό.

➔ *Ὡς ἤκουσε καὶ ἔγνω, ἀπῆλθε.*

Β. ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

ή ΑΟΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ

Είναι προτάσεις **επιθυμίας** (άρνηση *μή*), δηλώνουν χρόνο γενικό και αόριστο και σχηματίζουν τα ἑξὶ εἶδη των υποθετικών λόγων.

Προσοχή! Όταν εκφέρονται με Υποτακτική ή Ευκτική είναι πάντα χρονικοῦποθετικές.

- 1) *ὅταν, ὁπότε, ἐπὶ, ἐπειδὴ, ἐν ᾧ, πρὶν ἂν, ὥς ἂν, ἕως ἂν, ἕστε ἂν, ἡνίκα ἂν* + Υποτακτική

Δηλώνουν:

- α. το **προσδοκώμενο**, όταν δηλώνουν αυτό που περιμένουμε και που θα γίνει μόνο μία φορά.

➔ *Αὐτοῦ διατρέψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται.*

Υπόδειγμα Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο σε ευθύ

▼ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΡΙΝ

Ο σύνδεσμος **πρίν** συντάσσεται με:

1. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ, όταν δηλώνει το *υστερόχρονο* και εξαρτάται από καταφατική πρόταση.

➡ **Πρίν Ἀργείων ὀρμηθῆναι ἔκ Τεγέας**,
παρήσαν οἱ Θηβαῖοι.

2. ΕΓΚΛΙΣΗ, όταν δηλώνει το *προτερόχρονο* και εξαρτάται από αποφατική πρόταση.

➡ **Οὐ γρηΐ μ' ἐνθένδε ἀπελθεῖν, πρίν ἂν δῶ
δίκην.**

✓ Σημειώσεις

1. Σπάνια, ο παραπάνω κανόνας παραβαίνεται και έχουμε πρίν + απαρ. ύστερα από αρνητική πρόταση.

➡ Καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς **πρίν ἀκοῦσαι** (= ἂν μὴ ἀκούσῃ), *κανένας ας μὴ διαμαρτυρηθεῖ προτού ακούσει* (= αν δεν ακούσει).

2. Στις προτάσεις με πρίν + απαρ. έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία σε σχέση με το Υποκείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης. Δηλαδή, αν το υποκείμενο του οπαρτεμάρτου είναι ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, τότε τίθεται σε Ονομαστική (ταυτοπροσωπία), ενώ αν είναι διαφορετικό, τίθεται σε Αιτιατική (ετεροπροσωπία).

λόγο, γιατί η υπόθεση είναι χρονικοϋποθετική πρόταση που εκφέρεται με ἕως ἂν + υποτακτική και η απόδοση είναι κύρια πρόταση επιθυμίας με *προσρεπτική υποτακτική*.

- β. την **αόριστη επανάληψη στο παρόν** – μέλλον, όταν δηλώνουν πράξη επαναλαμβανόμενη στο παρόν – μέλλον.

➡ **Ὅταν πόλεμος ᾖ**, ἡ πόλις στρατηγούς ἡμᾶς αἰρεῖται.

- 2) **ὅτε, ὅποτε, πρίν, ἕως, ἐπεὶ, ἐπειδὴ** + Ευκτική

Δηλώνουν:

- α. την **απλή σκέψη του λόγοντος**.

➡ **Πεινῶν φάγοι ἂν, ὅποτε βοῦλοιο.**

Υπόδειγμα Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την απλή σκέψη του λόγοντος σε ευθύ λόγο, γιατί η υπόθεση είναι χρονικοϋποθετική πρόταση που εκφέρεται με *ὅποτε + ευκτική* και η απόδοση είναι κύρια κρίσης που εκφέρεται με *δυνητική ευκτική*.

- β. την **αόριστη επανάληψη στο παρελθόν**.

Η ευκτική της υπόθεσης είναι επαναληπτική και στη μετάφραση αποδίδεται με οριστική παρατατικού, όπως και η απόδοση.

➡ **Περμένονεν ἑκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον.**

ιη. αναφορικές προτάσεις

Είναι δευτερεύουσες προτάσεις που αναφέρονται σε έναν προηγούμενο όρο, που υπάρχει ή εννοείται.

- Εισάγονται
 - α. με τις αναφορικές αντωνυμίες
 - β. με τα αναφορικά επιρρήματα.
- Διακρίνονται σε:
 - α. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΑΠΛΕΣ
 - β. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΜΕΙΚΤΕΣ.

Απλές αναφορικές

Οι απλές αναφορικές διακρίνονται με τη σειρά τους σε:

1 Ονοματικές

Όταν εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες και αποτελούν:

α. **Κύριο όρο:** υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο.

➡ Οὗτός ἐστιν ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς (= ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

Υπόδειγμα Αναφορική ονοματική πρόταση, ως κατηγορούμενο στο οὗτος (ἐστιν), εκφέρεται με Οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό.

β. **Ομοιόπρωτο προσδιορισμό,** επιθετικό, επεξήγηση, παράθεση.

➡ Τούτων Διόμιλος ἦρχεν, ὃς ἦν φυγὰς ἐξ Ἄνδρου. (παράθεση)

γ. **Ετερόπρωτο** (γενική αντικειμενική, γεν. διαιρετική, γεν. συγκριτική, γεν. κτητική, δοτ. αντικειμενική κ.ά.)

▼ **ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ:** Οι αναφορικές ονοματικές εκφέρονται με όλες τις εγκλίσεις των ανεξάρτητων προτάσεων κρίσης ή επιθυμίας και δηλώνουν ό,τι και εκείνες.

2 Επιρρηματικές

Όταν εισάγονται

α. με αναφορικά επιρρήματα,

β. με εμπρόθετους προσδιορισμούς.

✓ **Σημείωση** Στην περίπτωση αυτή δηλώνουν ό,τι και τα επιρρήματα και οι εμπρόθετοι.

➡ Ἀφίκοντο εἰς κόμην, ἔνθα ποταμὸς ἔρρει.

Υπόδειγμα Αναφορική επιρρηματική πρόταση, εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό και χρησιμοποιείται ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου (ἐνθα).

▼ **ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ:** Οι αναφορικές επιρρηματικές εκφέρονται:

α) με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσης ή επιθυμίας (εκτός της προστακτικής και προτρεπτικής ή απαγορευτικής υποτακτικής).

β) με ευκτική του πλαγίου λόγου (ύστερα από ιστορικό χρόνο).

Οι **ΜΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ** είναι προτάσεις που εισάγονται κυρίως με αναφ. αντωνυμία και προσδιορίζουν έναν όρο, αλλά συγχρόνως δηλώνουν και μια επιρρηματική σχέση (**αιτία, σκοπό, αποτέλεσμα, υπόθεση, σύγκριση**). Δηλαδή, έχουν θέση μάλλον επιρρηματικού προσδιορισμού παρά ονόματος. Διακρίνονται σε:

1 Αναφορικές αιτιολογικές

▼ Εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσης.

▼ Εξαρτώνται κυρίως από ρήματα **ψυχικού πάθους**, όπως **θαυμάζω, άγανακτώ, αίσχύνομαι, άθυμω κ.ά.**

➔ *Θαυμαστών ποιείς, ὅς (= ὅτι σὺ) ἡμῖν οὐδὲν δίδως.*
(= *κάνεις κάτι παράξενο, που (επειδή) δε δίνεις σε εμάς*).

2 Αναφορικές τελικές

▼ Εκφέρονται με Οριστική Μέλλοντα.

▼ Εξαρτώνται από ρήματα που δηλώνουν **σκοπιμη ενέργεια ή κίνηση**, όπως **πέμπω, αἰτῶ κ.ά.**

➔ *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν πρέσβεις, οἳ (ἵνα οὗτοι) Ἀλκιβιάδου κατηγορήσουσι.*

3 Αναφορικές συμπερασματικές

▼ Εκφέρονται όπως και οι συμπερασματικές προτάσεις (με τις εγκλίσεις κρίσης ή με **απαρέμφατο**) και δηλώνουν ό,τι και εκείνες.

▼ Εισάγονται συνήθως με τις αναφ. αντωνυμίες: **ὅστις, οἷος, ὅς, ὅσος** και προηγείται **δεικτική αντωνυμία ή δεικτικό επίρρημα: τοιοῦτος, τοσοῦτος, οὕτως.**

➔ *Τοιοῦτός εἰμι, οἷος (= ὥστε) τῷ λόγῳ πείθεσθαι.*

4 Αναφορικές υποθετικές

Οι προτάσεις αυτές αναφέρονται πάντα σε κάτι γενικό και αόριστο, γι' αυτό ονομάζονται και

αοριστολογικές, όπως και οι χρονικοῦποθετικές.

▼ Εισάγονται με αναφ. αντωνυμίες και αναφ. επιρρήματα.

▼ Εκφέρονται όπως και οι καθαρά υποθετικές προτάσεις και σχηματίζουν τα ίδια είδη υποθετικών λόγων.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Οι αναφορικές προτάσεις είναι αναφορικοῦποθετικές στις ακόλουθες περιπτώσεις:

1. Όταν έχουν άρνηση **μή**.
2. Όταν εκφέρονται με **ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ** + **ἄν** (**αοριστολογικό**), οπότε δηλώνουν το **προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον**.
3. Όταν εκφέρονται με **ΕΥΚΤΙΚΗ**, οπότε δηλώνουν την **απλή σκέψη του λέγοντος ή την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν**.
4. Όταν εκφέρονται με **ενκτική του πλαγίου λόγου** και δηλώνουν:
 - α. το προσδοκώμενο με απόδοση μέλλοντα.
 - β. την αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον, με απόδοση Οριστική ενεστώτα.
 - γ. το πραγματικό με σημασία προσδοκωμένου, όταν τόσο στην υπόθεση όσο και στην απόδοση έχουμε μέλλοντα.
5. Όταν εκφέρονται με **ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ** και η απόδοση είναι **δυνητική οριστική**, οπότε δηλώνουν το **μη πραγματικό**.

Συντακτική θέση

Οι αναφορικοῦποθετικές προτάσεις χρησιμοποιούνται όπως και οι ονοματικές (**Υποκ., αντικ., κατηγ., προσδιορισμός κάθε είδους, ομοιόπτωτου ή ετερόπτωτου**).

➔ *Νέος ἀπόλλυται ὄντινα φιλεῖ Θεός (= ὁ θεοφιλῆς).*

Υπόδειγμα Αναφορικοῦποθετική πρόταση υποκείμενο στο ἀπόλλυται. Δηλώνει

το πραγματικό, γιατί εκφέρεται με Οριστική Ενεστώτα. Το ίδιο δηλώνει και ο υποθετικός λόγος.

5 Αναφορικές παραβολικές

Οι προτάσεις αυτές δεν προσδιορίζουν απλά έναν όρο, αλλά και συγκρίνονται με αυτόν.

▼ Εισάγονται με αναφ. αντωνυμίες και αναφ. επιρρήματα.

▼ Εκφέρονται με:

1. τις εγκλίσεις των υποθετικών προτάσεων,
2. τις εγκλίσεις των υποθετικών προτάσεων, οπότε σχηματίζουν τα ίδια είδη υποθετικών λόγων.

Δηλαδή, ονομάζονται **παραβολικές – υποθετι-**

κές προτάσεις.

Η παραβολή (σύγκριση) αφορά τρεις επιρρηματικές σχέσεις:

α. ΠΟΣΟ, εισάγονται με τα: **όσος, όπόσος, όσση, όσον, ός, ήλικος, όηλικος.**

β. ΠΟΙΟΤΗΤΑ, εισάγονται με τα: **οίος, όποιος.**

γ. ΤΡΟΠΟ, εισάγονται με τα: **ώς, ώσπερ, όπως, ή, ήπερ (όπως).**

► **Όπως γινώσκετε, ούτω και ποιείτε.**

Υπόδειγμα Αναφορική – παραβολική του τρόπου, εκφέρεται με Οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό.

✓ **Σημείωση** Συνήθως το ρήμα της αναφορικής παραβολικής πρότασης παραλείπεται και εννοείται από το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτάται.